

# 'Wij bewegen even veel'

## Onderzoek 3+2 in het basisonderwijs 'de kwantiteit van bewegen'

Kinderen die op een school zitten met een 3+2-aanbod lijken evenveel te bewegen als kinderen die op een school zitten waar ze dat aanbod niet hebben. Waar komt dit door? Is er wel een buitenschools aanbod maar wordt daar geen gebruik van gemaakt? Of voeren scholen ondanks het 3+2 aanbod verder geen sportgericht beleid?

Dit is het tweede artikel over het onderzoek naar een 3+2-aanbod in het basisonderwijs. Dit aanbod betreft drie uur bewegingsonderwijs door een vakleerkracht en twee uur sport na school.

Door: Marja Leijenhorst en Baukje Zandstra

### 3+2-scholen versus 2-scholen

Het was helaas niet mogelijk om gespreid over het land en rond alle ALO's scholen te vinden met drie uur vakonderwijs. De 3+2-scholen zijn daarom in werkelijkheid 2+2-scholen. In het onderzoek en in dit artikel wordt vanwege het onderzoeksdesign en naam van de campagne wel 3+2 gehandhaafd.

Een 3+2-school is een school die voldoet aan de volgende kenmerken:

- er worden drie lessen bewegingsonderwijs in de week gegeven
- er is twee keer per week een vanuit de school geregeld naschools sportaanbod
- de lessen bewegingsonderwijs worden door een vakleerkracht gegeven.

Een 2-school is een school die voldoet aan de volgende kenmerken:

- er worden twee lessen bewegingsonderwijs in de week gegeven
- er is vanuit de school geen geregeld naschools sportaanbod
- de lessen worden door een groepsleerkracht gegeven.

## A Achtergrond

In het onderzoek 'Effecten van een groter en professioneler bewegingsaanbod op de basisschool' stonden twee onderzoeksvragen centraal. In het eerste artikel (LO nr 4 april 2012) is antwoord gegeven op de vraag wat het effect is van het aanbod 3+2 op basisscholen op de kwaliteit van bewegen van leerlingen uit groep 7. In dit tweede artikel wordt ingegaan op de vraag wat het effect is van het aanbod 3+2 op basisscholen op het behalen van de beweegnorm door leerlingen uit groep 7.

Dit onderzoek is door de KVLO en Kennispraktijk

samen met vijf hogescholen (lerarenopleidingen LO en/of lectoraten van Hanzehogeschool Groningen, Christelijke Hogeschool Windesheim, Hogeschool van Amsterdam, De Haagse Hogeschool en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen) uitgevoerd. Zowel tweede- derde- of vierdejaars studenten en/of betrokken werknemers waren bij de uitvoering van het onderzoek betrokken. De vijf hogescholen (ALO's) hebben elk gezorgd voor twee deelnemende scholen; een 3+2-school en een 2-school. Aangezien het niet gelukt is om scholen te vinden met drie uur vakonderwijs zijn de 3+2-scholen in werkelijkheid dus 2+2-scholen.

Het pilotonderzoek dat is uitgevoerd richt zich naast de mogelijke effecten van het 3+2 aanbod tevens op de toepasbaarheid van de gehanteerde meetinstrumenten.

### De onderzoekopzet

Om de 'kwantiteit van bewegen' te meten is de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' ontwikkeld. Hierbij is gekozen voor de mate waarin de leerlingen voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). Uit de antwoorden is ook op te maken in hoeverre zij voldoen aan de combinorm. De combinorm is een combinatie van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen en de fitnorm<sup>1</sup>. Daarnaast geeft de vragenlijst inzicht in het beweeggedrag van kinderen buiten de setting van bewegen en sport op school.

Om de context van het bewegen op school in kaart te brengen is gebruikgemaakt van de 'Scholenvragenlijst context van bewegen'. Deze vragenlijst is gebaseerd op de scholenvragenlijst basisonderwijs uit het School, Bewegen en Sport van het Mulier Instituut.<sup>2</sup> De vragenlijst is ingevuld door een schoolvertegenwoordiger (bv. directeur, coördinator bovenbouw of vakdocent LO).

De vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' is ingevuld door 229 kinderen (117 jongens, 100 meisjes). Van de 229 leerlingen zitten er 115 op een 3+2-school en 114 op een 2-school.

### De NNGB voor jeugdigen luidt:

Dagelijks (zomer en winter) één uur tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit (5 MET (bijvoorbeeld aerobics of skateboarden) tot 8 MET (bijvoorbeeld hardlopen 8 km/ uur)), waarbij de activiteiten minimaal twee maal per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van lichamelijke fitheid (kracht, lenigheid en coördinatie).

### De fitnorm is:

Tenminste drie keer per week gedurende minimaal 20 minuten zwaar intensieve activiteit (zomer en winter).

De NNGB- fitnorm





Er zijn verschillende methoden gebruikt voor het verstrekken en invullen van de vragenlijsten (individueel invullen of klassikaal voorlezen en individueel invullen). Er is altijd iemand aanwezig geweest voor het beantwoorden van vragen en om de vragenlijst weer in te nemen.

### Wij bewegen even veel

Van de 3+2-scholen voldoet 24% van de kinderen aan de beweegnorm, op de 2-scholen is dit 33%; dit verschil is niet significant. Beide percentages zijn hoger dan het landelijk gemiddelde van 17,3% (kinderen van 4 tot 17 jaar) in 2010.<sup>3</sup> Van de 3+2-scholen voldoet 54% van de leerlingen aan de combinorm. Van de 2-scholen voldoet 63% van de leerlingen hieraan; dit verschil is ook niet significant. Ook deze percentages liggen hoger dan het landelijk gemiddelde van 49,5% (kinderen van 4 - 17 jaar) in 2010.

Er is geen verschil geconstateerd tussen de kinderen van de 3+2-scholen en de 2-scholen op het aantal dagen per week dat ze buiten spelen en het aantal keren dat ze sporten bij een vereniging. Wel blijkt dat kinderen van de 3+2-scholen significant vaker per week lopend of zelf fietsend naar school gaan dan kinderen van de 2-scholen.

Uit de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' blijkt dat er op 3+2-scholen vaker sportactiviteiten na schooltijd, pauzeactiviteiten, sportkennismakingslessen of clinics etc. worden aangeboden. De scholen zijn zogezegd sportactiever. Het percentage kinderen van 3+2-scholen dat ook daadwerkelijk meedoet aan naschoolse sportactiviteiten in de buurt of via/rond school ligt volgens de school rond 26%. De 2-scholen hebben dit niet aangegeven omdat er geen aanbod is. Via de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' geeft bijna de helft van de kinderen die op een 3+2-school zitten aan dat er wel sportactivitei-

ten naschool of in de buurt zijn, maar dat zij niet meedoen. De meest voorkomende reden om niet mee te doen is: 'Ik heb er geen tijd voor' (40%). Van de kinderen die op een 2-school zitten geeft opvallend genoeg 28% aan dat ze vaker dan één keer per week deelnemen aan sportactiviteiten in de buurt of via/rond school. Het is niet duidelijk op welk aanbod deze kinderen doelen.

3+2-scholen zijn het eens met de stelling dat 'het aanbod aan sportactiviteiten voor de schoolgaande jeugd in de wijk/gemeente waar de school staat ruim voldoende is', en dat 'de school een gericht beleid voert om het bewegen en sporten bij leerlingen te stimuleren'. De 2-scholen zijn het over het algemeen met beide stellingen niet eens. De kinderen van de 3+2-scholen lijken op en rond de school een meer bewegingsstimulerende omgeving te hebben.

Ook is gevraagd hoeveel plezier de kinderen beleven aan de verschillende beweegactiviteiten die ze ondernemen. Er is geen verschil tussen de kinderen van de 3+2-scholen en de 2-scholen in hoe leuk ze sporten bij een sportvereniging, sporten bij naschoolse sport of sport in de buurt, buiten spelen en lopen of zelf fietsen naar school vinden. De kinderen van de 3+2-scholen vinden de gymlessen op school wel leuker dan de kinderen van de 2-scholen. Op de 3+2-scholen hebben de kinderen les van een vakleeraar.

### Conclusies

Ondanks het gegeven dat de kinderen van de 3+2-scholen een meer bewegingsstimulerende omgeving hebben met een groter bewegingsaanbod dan de 2-scholen, bewegen de kinderen van de 3+2-scholen niet meer dan die van de 2-scholen. Dit is opmerkelijk, temeer daar er geen verschil is in het aantal keren dat kinderen sporten bij een sportvereniging. Kinderen op 3+2-scholen bewegen wel beter dan kinderen op 2-scholen.

Ook nu moeten we de resultaten uit dit kwantitatieve onderzoek indicatief noemen. De gebruikte meetinstrumenten blijken in de huidige vorm (nog) niet geschikt te zijn om de effecten van het aanbod 3+2 op basisscholen op het behalen van de beweegnorm van groep 7 goed te meten. Het onderzoek heeft wel een aantal aanwijzingen opgeleverd voor het instrumentarium. Zo zijn de specifieke vragen over de beweegnorm op de gebruikelijke wijze gesteld<sup>1</sup>, maar de betrokken uitvoerders hebben hun twijfels geuit of de kinderen deze vragen goed begrijpen en juist in kunnen vullen. Hierdoor kunnen de antwoorden minder betrouwbaar zijn.

Zoals aangegeven is het in de uitvoering van het onderzoek niet gelukt scholen te vinden die voldeden aan de criteria van een 3+2-school en zijn daarom scholen die een 2+2-profiel meegenomen in het onderzoek. Wanneer deze scholen wel zouden voldoen aan de 3+2-richtlijnen, zou er wekelijks een extra uur bewegingsonderwijs worden aangeboden waaraan (zo goed als) alle kinderen deelnemen. Dit extra uur voor alle kinderen levert direct (en mogelijk indirect) een bijdrage op het behalen van de beweegnorm.

Het volledige onderzoeksrapport en de vragenlijsten zijn te downloaden via [www.kvlo.nl](http://www.kvlo.nl) en [www.kennispraktijk.nl](http://www.kennispraktijk.nl)

*Marja Leijenhorst is onderzoeker bij Kennispraktijk, Baukje Zandstra is beleidsmedewerker bij de KVLO*

### Noten

- 1 Hildebrandt, V.H., Chorus, A.M.J. & Stubbe, J.H. (2010). *Trendrapport Bewegen en Gezondheid 2008/2009*. Leiden: De Bink.
- 2 Stuij, M., Wisse, E., Mossel, G. van, Lucassen, J. & Dool, R. van den (2011). *School, Bewegen en Sport*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- 3 Bernaards, C. (2011). *Bewegen in Nederland 2000-2010, resultaten TNO-Monitor Bewegen en Gezondheid 2000-2010*. Leiden: TNO. ◀

Contact:

[baukje.zandstra@kvlo.nl](mailto:baukje.zandstra@kvlo.nl)